

Cauza C-461/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

24 iulie 2023

Instanța de trimitere:Niedersächsisches Oberverwaltungsgericht [Tribunalul
Administrativ Superior al landului Saxonia Inferioară] (Germania)**Data deciziei de trimitere:**

4 iulie 2023

Reclamant:

Umweltforum Osnabrücker Land e.V.

Pârât:

Landkreis Osnabrück

Obiectul procedurii principale

Dreptul mediului – Directiva 92/43/CEE – Evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului – Directiva 2001/42/CE – Evaluarea impactului asupra mediului a activităților strategice – Regulament de desemnare a unei arii protejate peisagistic – Factori care dau naștere unei obligații de a realiza o evaluare strategică de mediu

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Interpretarea dreptului Uniunii, articolul 267 TFUE

Întrebările preliminare

- 1) Articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42/CE (Directiva ESM) coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE (Directiva habitate) trebuie interpretat în sensul că toate dispozițiile unui act juridic,

prin care un stat membru desemnează un sit ca arie specială de conservare în conformitate cu Directiva habitate, trebuie considerate, indiferent de conținutul lor normativ, ca având legătură directă cu sau ca fiind necesare pentru gestionarea sitului, cu consecința că actul juridic, ca plan, nu este supus unei evaluări ecologice în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate sau, în funcție de conținutul dispozițiilor, poate fi oportună o analiză diferențiată, astfel încât este necesar să se considere că anumite dispoziții ale unui asemenea act juridic ca (parte din) plan au legătură directă cu sau sunt necesare pentru gestionarea sitului, iar alte dispoziții ale acestui act juridic ca (parte din) plan nu au legătură directă sau nu sunt necesare pentru gestionarea sitului?

- 2) În cazul în care la prima întrebare se răspunde în sensul celei de a doua teze: articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că o dispoziție individuală a unui act juridic al unui stat membru, prin care un sit este desemnat arie specială de conservare în sensul Directivei habitate și prin care se stabilesc obiective de conservare și se instituie reguli și interdicții, trebuie considerată ca neavând legătură directă cu sau ca nefiind un plan (o parte din plan) necesar(ă) pentru gestionarea sitului, în cazul în care această dispoziție, care stabilește criteriile și modalități concrete, exceptează anumite activități din domeniul de aplicare al regulilor și interdicțiilor instituite, iar aceste activități nu servesc direct la îndeplinirea obiectivelor de conservare, ci trebuie considerate măsuri de gestionare sau de conservare care servesc altor scopuri și care au calitatea de proiecte în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate?
- 3) În cazul unui răspuns afirmativ la cea de a doua întrebare: articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că apariția unei afectări considerabile a sitului din cauza unei dispoziții – precum cea descrisă în cadrul celei de a doua întrebări –, cuprinse într-un act juridic privind desemnarea unui sit ca arie specială de conservare în sensul Directivei habitate, care stabilește într-un mod suficient de concret criteriile și modalitățile pentru executarea activităților pe care le prevede, care au calitate de proiect în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, nu poate fi considerată exclusă în situația în care dreptul național nu prevede nicio cerință de autorizare pentru aceste activități, iar autoritatea competentă renunță în actul juridic, în considerarea dispoziției menționate, la sesizarea prealabilă și la realizarea în cazul concret a unei evaluări a efectelor la nivel de proiect în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate sau realizează în cazul concret o evaluare a efectelor la nivel de proiect și are în vedere drept criteriu de evaluare a efectelor potențiale ale proiectului îndeplinirea criteriilor sau modalităților din dispoziția descrisă în cadrul celei de a doua întrebări?

- 4) În cazul unui răspuns afirmativ la cea de a doua întrebare: articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că nu există temerea apariției unei afectări considerabile a sitului din cauza unei dispoziții – precum cea descrisă în cadrul celei de a doua întrebări – cuprinse într-un act juridic privind desemnarea unui sit ca arie specială de conservare în sensul Directivei habitate, în cazul în care activitățile prevăzute de o asemenea dispoziție sunt desfășurate de regulă de mai mult timp deja, iar datorită criteriilor și modalităților stabilite de dispoziție pentru desfășurarea acestora nu există posibilitatea intensificării sau extinderii acestor activități în sit?
- 5) În cazul în care, ca urmare a răspunsului la întrebările de mai sus, este necesar să se considere că există o obligație de a realiza o evaluare ecologică în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate din cauza conținutului dispozițiilor individuale ale unui act juridic de desemnare a unui sit ca arie specială de conservare în înțelesul Directivei habitate: articolul 3 alineatul (3) din Directiva ESM trebuie interpretat în sensul că, atunci când desemnarea sitului trebuie considerată a fi o stabilire a utilizării unor zone mici la nivel local, o autoritate dintr-un stat membru este obligată, de regulă, să considere, ca urmare a clasificării anterioare a sitului ca sit de importanță comunitară în sensul articolului 4 alineatul (2) al treilea paragraf din Directiva habitate, că desemnarea ca arie protejată are efecte potențiale semnificative asupra mediului?
- 6) În cazul în care, după răspunsul la întrebările de mai sus, este necesar să se considere că există o obligație de a realiza o evaluare ecologică în considerarea conținutului dispozițiilor individuale ale unui act juridic de desemnare a unui sit ca arie specială de conservare în înțelesul Directivei habitate: articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că numai aceste dispoziții individuale trebuie să facă obiectul evaluării ecologice sau o asemenea evaluare ecologică trebuie să vizeze întregul conținut al actului juridic?
- 7) În cazul în care, după răspunsul la întrebările de mai sus, este necesar să se considere că există o obligație de a realiza o evaluare ecologică în considerarea conținutului dispozițiilor individuale ale unui act juridic de desemnare a unui sit ca arie specială de conservare în înțelesul Directivei habitate: articolul 4 alineatul (1) din Directiva ESM, potrivit căruia evaluarea ecologică prevăzută la articolul 3 din directivă se realizează în timpul elaborării și anterior adoptării unui plan sau program, trebuie interpretat în sensul că omisiunea de a evalua ecologic un plan sau părți dintr-un plan nu poate fi acoperită de o procedură suplimentară ulterioară adoptării planului sau părților din acesta și că viciul de procedură reprezentat de omisiunea de a realiza evaluarea ecologică nu mai poate fi astfel înlăturat ulterior?

Dispoziții de drept al Uniunii invocate

Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (denumită în continuare „Directiva habitate”), în special articolul 4 alineatul (2) al treilea paragraf și articolul 6 alineatul (3)

Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (denumită în continuare „Directiva ESM”), în special articolele 3 alineatul (2) și articolul 4 alineatul (1)

Dispoziții naționale invocate

Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege – Bundesnaturschutzgesetz vom 29. Juli 2009 (Legea federală din 29 iulie 2009 privind protecția naturii și conservarea peisajelor – Legea federală privind protecția naturii, denumită în continuare „BNatSchG”) (BGBl. I p.254), modificată ultima dată prin articolul 3 din Legea din 8 decembrie 2022 (BGBl. I p. 2240), în special articolul 22 alineatul (2a) și articolele 26, 32, 33, 34, 36

Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG – Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz (Legea privind dispozițiile suplimentare de reglementare a căilor de atac în materie de mediu prevăzute de Directiva 2003/35/CE – Legea privind căile de atac în materie de mediu, denumită în continuare „UmwRG”) în versiunea publicată la 23 august 2017 (BGBl. I p. 3290), modificată ultima dată prin articolul 2 din Legea din 14 martie 2023 (BGBl. 2023 I punctul 71), în special articolul 1 alineatul (1) prima teză punctul 4, articolul 4 și articolul 7 alineatul (3)

Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (Legea privind evaluarea efectelor asupra mediului, denumită în continuare „UVPG”) în versiunea publicată la 18 martie 2021 (BGBl. I p. 540), modificată ultima dată prin articolul 2 din Legea din 22 martie 2023 (BGBl. 2023 I punctul 88), în special articolele 35-37

Verordnung über das Landschaftsschutzgebiet „Bäche im Artland” in den Städten Quakenbrück, Fürstenau und Bersenbrück sowie den Gemeinden Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippen, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum und Merzen, Landkreis Osnabrück [Regulamentul din 30 septembrie 2019 privind ariile protejate peisagistic „Bäche im Artland” din orașele Quakenbrück, Fürstenau și Bersenbrück, precum și din comunele Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippen, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum și Merzen din Landkreis (districtul) Osnabrück denumit în continuare „Regulamentul LSG”] (Jurnalul Oficial al Landkreis Osnabrück nr. 20 din 30.10.2019).

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Întrebările preliminare se adresează într-o procedură de control al legalității unor norme, procedură în care reclamantul, o asociație de mediu recunoscută în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din UmwRG, și pârâtul sunt în dezacord în legătură cu validitatea unui regulament privind o arie protejată peisagistic.
- 2 Desemnarea ariei protejate peisagistic servește protecției sitului cu habitate de faună și floră (denumit în continuare „situl FFH”) „Bäche im Artland” (codul sitului DE-3312-331), situat în regiunea naturală „Ems-Hunte-Geest und Dümmer-Geestniederung” și care cuprinde mai multe cursuri de apă și arii peisagistice învecinate. Situl FFH „Bäche im Artland” este un sistem de ape curgătoare conectate între ele cu pâraie parțial naturale, care constituie în special un habitat important pentru speciile de pești din anexa II la Directiva habitate. În vecinătatea pârâurilor se găsesc păduri, liziere și mlaștini, care constituie habitate de importanță prioritară sau neprioritară în înțelesul Directivei habitate.
- 3 În procedura de adoptare a Regulamentului LSG, pârâtul a pus proiectul de regulament și hărțile aferente la dispoziția publicului și a expus motivele care stau la baza acestuia; printre alții, a participat și pârâtul, care, prin scrisoarea din 19 februarie 2019, a luat poziție față de proiectul de regulament. Anterior adoptării Regulamentului LSG nu s-a realizat o evaluare strategică de mediu (denumită în continuare „ESM”) urmată de întocmirea unui raport de mediu și nici o ESM preliminară.
- 4 Regulamentul LSG a intrat în vigoare la 31 octombrie 2019 prin publicarea în Jurnalul Oficial al pârâtului. El prevede, printre altele, interzicerea acțiunilor susceptibile să modifice caracterul acestui sit sau care sunt contrare obiectivului de protecție al regulamentului și enumeră acțiunile și utilizările exceptate de la această interdicție.
- 5 La 13 octombrie 2020, reclamantul a formulat o acțiune pentru controlul legalității Regulamentului LSG. Potrivit dreptului național, o asociație de mediu recunoscută poate solicita, sub rezerva posibilității de îndreptare în conformitate cu articolul 4 alineatul (1b) din UmwRG, anularea unei decizii privind adoptarea planurilor și programelor, în cazul în care nu s-a realizat, *ex ante* sau *ex post*, o ESM ori o ESM preliminară necesară [articolul 4 alineatul (4) prima teză coroborat cu alineatul (4) alineatul (1) prima teză punctul 1 din UmwRG].
- 6 Instanța de trimitere ridică problema dacă din Directiva ESM și din Directiva habitate rezultă că, anterior adoptării unui regulament din materia protecției naturii privind o arie protejată, precum cel în discuție, este necesar, în temeiul articolului 36 din UVPG coroborat cu articolul 36 prima teză punctul 2 și cu articolul 34 alineatul (1) prima teză din BNatSchG, să se realizeze o ESM sau, în tot cazul, ca statul membru să adopte o decizie privind realizarea unei asemenea evaluări. În acest sens, este necesar să se interpreteze dispozițiile de drept al Uniunii ale articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu

articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate, care stau la baza dispozițiilor naționale, precum și să se răspundă la întrebările adresate în acest scop.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 7 Probleme similare se ridică în numeroase proceduri de control al legalității unor norme, aflate pe rolul instanței de trimitere. De răspunsul la întrebări depinde aprecierea validității unui majorității a Regulamentelor privind protecția legală a FFH din landul Saxonia Inferioară (numai aici sunt vizate 385 de FFH) și din alte locuri din Republica Federală Germania. Sunt posibile consecințe juridice semnificative și pentru alte acte juridice redactate asemănător din alte state membre.
- 8 În privința aplicării articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate asupra Regulamentului LSG din speță, instanța de trimitere, ținând seama de jurisprudența Curții (Hotărârea din 12 iunie 2019, CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, punctele 39-46), consideră că acest regulament intră sub incidența noțiunii de „planuri și programe” în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva ESM și că trebuie considerat, în plus, „plan” în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate.
- 9 Cu privire la prima întrebare: Instanța de trimitere se întreabă care este înțelesul exact al considerațiilor Curții din Hotărârea din 12 iunie 2019, CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, punctele 49 și 50, și înclină să considere că este necesar să fie avut în vedere conținutul dispozițiilor individuale din actul juridic de desemnare. Potrivit considerentelor Directivei habitate, orice plan sau program care ar putea afecta în mod considerabil obiectivele de conservare a unui sit desemnat sau care urmează să fie desemnat trebuie evaluate cu mare atenție.
- 10 Noțiunea de „gestionare” de la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie înțeleasă, potrivit Comisiei, în sensul interpretării articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate. Astfel, în privilegiul de gestionare a sitului sunt incluse numai acele activități care au legătură directă cu sau sunt necesare pentru îndeplinirea obiectivelor de conservare a unui sit. Planurile trebuie analizate separat în cazul în care conțin atât componente legate de conservare, cât și alte componente [a se vedea Avizul Comisiei, C(2018) 7621 final, p. 44 și 45].
- 11 În acest sens, în opinia instanței de trimitere, dispozițiile dintr-un act de desemnare a unui sit ca arie specială de conservare au legătură directă cu gestionarea sitului, în măsura în care punerea sub protecție în sine privește stabilirea unor obiective de protecție și obiective de conservare, precum și instituirea unor obligații și interdicții în legătură cu aceste obiective. În cazul în care un asemenea act juridic precum Regulamentul LSG din speță exceptează, în plus, prin stabilirea unor criterii și modalități concrete, o serie de activități cum sunt conservarea apelor, pescuitul, agricultura și silvicultura din domeniul de aplicare al interdicțiilor instituite, este îndoielnic dacă astfel de dispoziții mai au

încă legătură directă cu sau sunt necesare pentru îndeplinirea obiectivelor de conservare a sitului. Este necesară examinarea pe fond a aspectului dacă aceste activități scutite în sensul unei „gestionări în scopul conservării” sunt necesare pentru conservarea sau ameliorarea stării de conservare a tipurilor de habitate și a speciilor existente în sit [a se vedea avizul Comisiei, C(2018) 7621 final, p. 44] sau dacă dispozițiile prin care se instituie scutirea au scopul de a nu restrânge disproporționat aceste activități și de a împiedica existența altor elemente constitutive ale interdicției.

- 12 Instanța de trimitere consideră că analiza diferențiată a dispozițiilor dintr-un act juridic privind punerea sub protecție a unei arii speciale de conservare este oportună și în considerarea jurisprudenței Curții privind contractele Natura 2000 (Hotărârea din 4 martie 2010, Comisia/Franța, C-241/08, EU:C:2010:114, punctul 51).
- 13 Cu privire la a doua întrebare: În ceea ce privește această întrebare, instanța de trimitere se referă la dispoziții care facilitează desfășurarea în sit a unor activități care nu pot fi considerate în sine simple măsuri de „gestionare în scopul conservării”. Un exemplu pentru un asemenea caz de măsură de gestionare în scopul conservării, care nu este reglementat de Regulamentul LSG din speță, ar fi un pășunat necesar pentru conservarea tipului de habitat 4030 – pajiști uscate europene. Instanța de trimitere pornește de la premisa că dispozițiile de scutire ale Regulamentul LSG din speță au scopul de a facilita, într-un anumit cadru, continuarea utilizărilor mediului realizate până acum în sit – în cele din urmă, în scopuri comerciale – (scutiri ale pescuitului, utilizării agricole a solului și silviculturii) sau măsuri de conservare pentru asigurarea capacității hidraulice de funcționare a apelor (scutirea conservării apelor), astfel încât proprietarii și persoanele care au drept de utilizare, afectați de punerea sub protecție, să nu fie îngrădiți disproporționat în drepturile lor. Aceste activități scutite de la interdicțiile Regulamentului LSG trebuie să aibă în fiecare caz în parte, la momentul la care sunt realizate, calitatea de proiecte, ținând seama de noțiunea – extinsă și raportată la efecte – de proiect în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate. Or, Curtea a statuat deja că activitățile agricole obișnuite cum este împrăștierea de îngrășăminte pe sau în sol în sau în apropierea zonelor Natura 2000 (a se vedea Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment și alții, C-293/17 și C-294/17, ECLI:EU:C:2018:882, punctul 76) sau extracția forestieră masivă de lemn (a se vedea Hotărârea din 17 aprilie 2018, Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-441/17, ECLI: EU:C:2018:255, punctele 123 și 124) pot fi considerate proiecte în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate. Este evident că astfel de activități pot fi considerate ca neavând legătură cu sau ca nefiind necesare pentru gestionarea sitului și că sunt de natură să afecteze semnificativ situl, singure sau, după caz, împreună cu alte planuri sau proiecte.
- 14 Cu privire la a treia întrebare: Dacă nu există un plan (o parte dintr-un plan) care are legătură directă cu sau este necesar(ă) pentru gestionarea sitului, pentru aspectul dacă anterior adoptării acestui plan este necesar să se realizeze o evaluare

a efectelor în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate este relevantă problema dacă planul, singur sau împreună cu alte planuri ori proiecte, ar putea afecta considerabil situl. Potrivit jurisprudenței Curții, în cazurile în care există îndoieli trebuie realizată o asemenea evaluare a efectelor (a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, punctul 44 și Hotărârea din 29 iulie 2019, Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punctul 134).

- 15 Potrivit jurisprudenței Bundesverwaltungsgericht (Curtea Administrativă Federală, Germania, denumită în continuare „BVerwG”), posibilitatea ca un sit Natura 2000 să fie afectat printr-un regulament privind ariile de conservare poate exista numai dacă regulamentul cuprinde indicații concrete și suficient de constrângătoare, pe baza cărora se poate aprecia o afectare a sitului (a se vedea BVerwG, hotărârea din 26 ianuarie 2023 – 10 CN 1.23 și alții –, ECLI:DE:BVerwG:2023:260123U10CN1.23.0, punctul 17). Instanța de trimitere consideră că această cerință este îndeplinită în speță. La realizarea activităților facilitate prin dispozițiile de scutire ale Regulamentului LSG nu se poate exclude de la bun început afectarea habitatelor naturale și a speciilor de importanță comunitară existente în sit. Pe lângă măsurile care sunt o componentă a conservării permise a apelor și măsurile de populare cu pește, permise de Regulamentul LSG, sunt de natură să afecteze speciile de animale de interes comunitar, menționate în acest regulament. Același lucru este valabil și pentru acțiunile scutite de Regulamentul LSG în legătură cu o agricultură conformă, în cazul cărora este îndoielnic dacă dispozițiile sunt suficiente pentru a opri corespunzător deversarea îngrășămintelor și a produselor fitosanitare în apele protejate. Nici în cazul scutirii silviculturii conforme nu este clar dacă restricțiile din Regulamentul LSG sunt suficiente pentru a se considera că este exclusă afectarea tipurilor de habitate forestiere menționate de acest regulament.
- 16 În opinia instanței de trimitere, anterior executării unui proiect, pentru care este necesară realizarea unei evaluări prealabile a efectelor în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate, este necesar să se realizeze o evaluare a efectelor fie la nivel de caz particular, fie, dacă la acest nivel se renunță la realizarea unei evaluări a efectelor sau dacă criteriul evaluării este prestabilit de o dispoziție de scutire, în prealabil, la nivel de plan. Pentru că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate este în strânsă legătură cu articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva ESM, ar trebui să se realizeze o evaluare formală la nivel de plan în conformitate cu dispozițiile procedurale ale articolelor 4-9 din Directiva ESM. Instanța de trimitere nu poate primi argumentul că legiuitorul a verificat deja, în contextul redactării concrete a dispozițiilor de scutire, că activitățile scutite nu contravin, în forma lor concretă și care este încă permisă, interdicției de deteriorare de la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate. Dosarul nu conține niciun document privind o asemenea evaluare.
- 17 Cu privire la a patra întrebare: Este necesar să se considere că activitățile de conservare a apelor, a pescuitului, a utilizării agricole a solului și a silviculturii,

pentru care Regulamentul LSG prevede o scutire în situl FFH „Bäche im Artland”, au fost desfășurate în sit cu mult timp înainte ca acesta să fie introdus de Comisie, la propunerea Republicii Federale Germania, pe lista siturilor de importanță comunitară în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) al treilea paragraf din Directiva habitate, ceea ce a determinat apoi desemnarea sitului ca arie specială de conservare în temeiul articolului 4 alineatul (4) din Directiva habitate, prin intermediul Regulamentului LSG în litigiu. Restricțiile prevăzute de Regulamentul LSG ar trebui totodată să anuleze orice posibilitate de intensificare sau extindere a activităților scutite.

- 18 De aici se poate deduce, pe de o parte, că starea actuală de conservare a sitului s-a putut în orice caz dezvolta, chiar și sub influența continuă a activităților în discuție din sit. Pe de altă parte, instanța de trimitere se întreabă în ce măsură trebuie să se țină seama în acest context de jurisprudența Curții cu privire la scutirea de la obligația unei evaluări a efectelor în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate la nivel de proiect individual în cazul proiectelor aflate în desfășurare sau unitare, care presupune ca locurile și condițiile activităților în discuție să fie identice (a se vedea Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment și alții, C-293/17 și C-294/17, EU:C:2018:882, punctul 81 și următoarele).
- 19 Cu privire la a cincea întrebare: Potrivit jurisprudenței Curții, pentru a putea fi calificat măsură care stabilește utilizarea unei zone mici la nivel local, un plan trebuie să fie elaborat sau adoptat de o autoritate locală, iar zona respectivă trebuie să fie de mici dimensiuni în raport cu aria de competență a autorității locale (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Associazione Italia Nostra Onlus, C-444/15, EU:C:2016:978, punctul 68). În acest sens, pârâtul subliniază faptul că situl FFH „Bäche im Artland” are o dimensiune de aproximativ 1 095 ha (10,95 km²), iar districtul Osnabrück are o suprafață de aproximativ 2 121 km². Cu toate acestea, din punct de vedere pur cantitativ, cea mai mare parte a siturilor FFH ar trebui considerate în perspectivă zone mici în sensul articolului 3 alineatul (3) din Directiva ESM.
- 20 Dacă se consideră că sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (3) din Directiva ESM, ar fi necesar să se clarifice dacă autoritatea din statul membru are obligația de a prezuma existența unor efecte potențiale semnificative asupra mediului. În opinia instanței de trimitere, la desemnarea unei arii protejate Natura 2000, datorită statutului de protecție conferit de dreptul Uniunii ca urmare a includerii sitului în lista siturilor de importanță comunitară, trebuie de asemenea să se pornească, de regulă, de la premisa existenței unor efecte semnificative asupra mediului, în cazul în care situl vizat trebuie clasificat ca zonă mică la nivel local în înțelesul articolului 3 alineatul (3) din Directiva ESM.
- 21 Cu privire la a șasea întrebare: De răspunsul la întrebare depinde în speță problema dacă potrivit dreptului Uniunii încălcarea [obligație de a] realiza o ESM poate avea efecte asupra validității întregului plan sau numai asupra unor părți din

plan. În plus, răspunsul la această întrebare are o relevanță practică considerabilă pentru autoritățile care elaborează și adoptă planuri în sensul Directivei ESM.

- 22 Cu privire la a șaptea întrebare: Instanța de trimitere solicită Curții lămuriri privind aspectul dacă considerațiile sale privind admisibilitatea unei evaluări ulterioare a efectelor asupra mediului în scopul legalizării unor proiecte concrete în sensul Directivei EEM pot fi transferate și asupra programelor și planurilor în sensul Directivei ESM, care au o acoperire mai generală și la adoptarea cărora există marje de apreciere mai mari decât la autorizarea proiectelor concrete în sensul Directivei EEM. Ținând seama de prevederile articolelor 4-9 din Directiva ESM, concluziile unei evaluări ecologice influențează în mod esențial marja de apreciere pentru adoptarea unui program și plan general în sensul Directivei ESM, astfel încât în situația unei evaluări ecologice realizate ulterior cu „rezultat deschis” sunt posibile, de regulă, și modificări esențiale ale planului sau programului deja adoptat. Acest lucru ne determină să considerăm că, spre deosebire de evaluarea de mediu realizată într-un caz particular pentru proiecte referitoare la lucrări în conformitate cu articolele 4-10 din Directiva EEM, evaluarea ecologică pentru un plan sau program în sensul articolelor 4-9 din Directiva ESM nu poate fi realizată după adoptarea sa; dimpotrivă, trebuie să se considere că există un nou plan sau program, pentru care este necesar să se efectueze o evaluare ecologică în conformitate cu articolele 4-9 din Directiva ESM în contextul elaborării sale și anterior momentului în care este adoptat.
- 23 În schimb, dacă și în cazul unui plan sau proiect este posibilă parcurgerea etapelor procedurale ale unei ESM, fără a fi necesar să elaboreze sau să se adopte un nou plan sau program, se ridică problema dacă acest lucru este posibil numai în aceleași condiții stricte prevăzute pentru realizarea ulterioară a unei evaluări ecologice a unui proiect în conformitate cu Directiva EEM.